

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง พระพุทธศาสนานำรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดของเรื่องต่างๆได้เป็นอย่างดี ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย กรอบความรู้ เรื่อง ลักษณะประชาธิปไตยในศาสนา และกิจกรรมได้แก่ ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา ประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา เปรียบเทียบหลักการของพุทธศาสนา การคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา และการคิดแบบวิทยาศาสตร์

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา เมื่อผู้เรียนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้จบแล้ว จะต้องศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไปให้ครบทั้ง 7 ชุดกิจกรรม จะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างแท้จริง

ขอขอบคุณ นายอิทธิพร พรชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยานุกูลนารี ที่อำนวยความสะดวกในการทดลองใช้นวัตกรรม คำแนะนำต่าง ๆ จากครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทุกท่าน และเจ้าของตำราทุกเล่มที่ผู้จัดทำนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อใช้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สุดท้ายผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้จะประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และวงการศึกษาต่อไป

ณัชกรียา ชำนาญพันธ์

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
คำชี้แจงสำหรับครู	3
คำชี้แจงสำหรับนักเรียน	4
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	5
จุดประสงค์การเรียนรู้	5
สาระการเรียนรู้	5
แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ประวัติและความสำคัญทางพระพุทธศาสนา	6
กรอบความรู้ เรื่อง ลักษณะประชาธิปไตยในศาสนา	8
กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา	13
กิจกรรมที่ 2 เรื่อง ประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา	14
กรอบความรู้ เรื่อง หลักการพระพุทธศาสนากับหลักการวิทยาศาสตร์	15
กิจกรรมที่ 3 เปรียบเทียบหลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์	18
กิจกรรมที่ 4 การคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาและการคิดแบบวิทยาศาสตร์	20
แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ประวัติและความสำคัญทางพระพุทธศาสนา	21
บรรณานุกรม	23
ภาคผนวก	24

คำชี้แจงสำหรับครู

1. การเตรียมตัวก่อนการสอน

- 1.1 ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้พระพุทธศานานำรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา จากเอกสารตำราคู่มือให้เข้าใจ
- 1.2 จัดทำแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้พระพุทธศานานำรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา และศึกษาวิธีการใช้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้
- 1.3 จัดเตรียมเอกสารให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

2. การปฏิบัติขณะสอน

- 2.1 อธิบายขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้พระพุทธศานานำรู้ให้นักเรียนเข้าใจ
- 2.2 อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาที่นักเรียนไม่เข้าใจและดูแลนักเรียนให้ศึกษาไปตามลำดับขั้นตอน
- 2.3 สังเกตพฤติกรรมการทำแบบทดสอบและกิจกรรมประจำหน่วยของนักเรียนเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามรูปแบบ
- 2.4 จัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนการสอน

3. การปฏิบัติหลังการสอนเสร็จสิ้น

- 3.1 ควบคุมและแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรมให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด
- 3.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยความสุจริต
- 3.3 ตรวจสอบกิจกรรมและแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน
- 3.4 บันทึกผลการสอบก่อนเรียนหลังเรียนของนักเรียน
- 3.5 ประเมินผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

1. ศึกษาและทำความเข้าใจคำแนะนำคำชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้พระพุทธศาสนารู้้อย่างละเอียด
2. ศึกษามาตรฐานตัวชี้วัดจุดประสงค์การเรียนรู้ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เข้าใจ
3. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
4. ศึกษาเนื้อหาทุกหัวข้อจากใบความรู้ให้เข้าใจ
5. ฝึกทำกิจกรรมที่กำหนดให้
6. ทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครบทุกกิจกรรม
7. ตรวจสอบคำตอบจากภาคผนวกของกิจกรรม
8. ทำแบบทดสอบหลังเรียน
9. ตรวจสอบคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากภาคผนวกของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
10. การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นการฝึกให้นักเรียนเป็นผู้มีลักษณะพึงประสงค์ในเรื่องต่อไปนี้ด้วย คือ
 - 10.1 ฝึกความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
 - 10.2 ฝึกการทำงานให้เสร็จตามเวลาการส่งงานตามกำหนด
 - 10.3 ฝึกความรับผิดชอบในการทำงาน
 - 10.4 ฝึกความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัดเก็บเอกสารงานชุดกิจกรรมการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.4-6/6 วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ม.4-6/7 วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนาได้
2. วิเคราะห์ความสอดคล้องและความแตกต่างของหลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ได้
3. เปรียบเทียบวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์กับวิธีคิดของพระพุทธศาสนาได้

สาระการเรียนรู้

1. ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา
2. หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์
3. การคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาและการคิดแบบวิทยาศาสตร์

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย × ข้อที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. การกระทำใด จัดว่าเป็นลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

- ก. พระสงฆ์ในแต่ละวัดนั้นจะทำวัตรเช้าเย็นทุกวัน
- ข. การทำพิธีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานั้นมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ
- ค. การทำพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์จะต้องมีจำนวนครบ 9 รูป
- ง. การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้มาอุปสมบทนั้นพระสงฆ์ทั้งปวงต้องลงมติเห็นด้วยเป็นเอกฉันท์

2. หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในกาลามสูตรนั้นเกี่ยวกับเรื่องใด

- ก. การรู้จักคาดการณ์อย่างถูกต้อง
- ข. การอ้างอิงตำราหรือพระคัมภีร์ของนักปราชญ์นั้นสามารถกระทำได้
- ค. การเชื่ออะไรนั้นจะต้องพิสูจน์ด้วยตนเอง โดยอาศัยสติปัญญาและเหตุผล
- ง. การพิจารณาความเห็นของผู้อื่นว่าถูกต้องหรือไม่นั้น จะต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นของเราด้วย

3. การที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปศึกษาวิชาความรู้จากสำนักต่าง ๆ นั้น สอดคล้องกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในขั้นใด

- ก. เห็นปัญหา
- ข. รวบรวมข้อมูล
- ค. ตั้งคำตอบชั่วคราว
- ง. อธิบายคำตอบเป็นทฤษฎี

4. กระบวนการคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาที่คล้ายกับกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ คือวิธีคิดข้อใด

- ก. วิธีคิดแบบอริยสัจ
- ข. วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา
- ค. วิธีคิดแบบแยกองค์ประกอบ
- ง. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

5. ข้อความที่กล่าวว่า “ภิกษุทุกรูปมีสิทธิในการเข้าประชุม ภิกษุทุกรูปมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ทั้งในทางคัดค้านและในทางเห็นด้วย” สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยในข้อใด

- ก. สิทธิในการคัดค้าน
- ข. สิทธิเสรีภาพในการประชุม
- ค. สิทธิของพระสงฆ์เท่าเทียมกัน
- ง. สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

6. ข้อใดเป็นการฝึกฝนตนเองให้สูงขึ้นตามลำดับ จากระดับต่ำไปหาระดับสูง

- ก. ระดับอานธพาลปุถุชน ระดับพาลปุถุชน ระดับกัลยาณปุถุชน ระดับอริยบุคคล
- ข. ระดับอานธพาลปุถุชน ระดับกัลยาณปุถุชน ระดับพาลปุถุชน ระดับอริยบุคคล
- ค. ระดับพาลปุถุชน ระดับอานธพาลปุถุชน ระดับกัลยาณปุถุชน ระดับอริยบุคคล
- ง. ระดับพาลปุถุชน ระดับอานธพาลปุถุชน ระดับอริยบุคคล ระดับกัลยาณปุถุชน

7. การฝึกฝนตนเองในระดับกัลยาณปุถุชน จะต้องมียุทธธรรมในข้อใดเกือบสมบูรณ์จนถึงขั้นสมบูรณ์

- ก. ศีล 5
- ข. กุศลมูล 5
- ค. ศีล 5 ธรรม 5
- ง. อริยสัจ 4 ขั้น 5

8. เป้าหมายของการฝึกฝนตนเองของมนุษย์มุ่งสู่อิสรภาพ คือ การหลุดพ้นจากการครอบงำของเรื่องใด

- ก. ทุกข์
- ข. กิเลส
- ค. โลก โกรธ หลง
- ง. ความชั่วทางกาย วาจา ใจ

9. พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ มีความสอดคล้องกับด้านความเชื่ออย่างไร

- ก. ไม่ควรเชื่อสิ่งใดจากเอกสาร
- ข. ควรเชื่อในสิ่งที่ปรากฏชัดเจน
- ค. กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ความจริง
- ง. ก่อนจะเชื่ออะไรจะต้องมีการพิสูจน์

10. ข้อใดจัดเป็นความแตกต่างกันระหว่างหลักการของพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์

- ก. วิทยาศาสตร์มุ่งเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พระพุทธศาสนาเน้นพิเศษเกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์มากกว่ากฎเกี่ยวกับสิ่งที่ไร้ชีวิต
- ข. วิทยาศาสตร์เน้นการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของโลก พระพุทธศาสนาเน้นการควบคุมธรรมชาติของมนุษย์
- ค. วิทยาศาสตร์ยอมรับโลกแห่งสสารที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ว่ามีจริง พระพุทธศาสนายอมรับเฉพาะ เรื่องจิตใจ
- ง. วิทยาศาสตร์มุ่งการทดลองหาความจริงจากวัตถุพระพุทธรูปไม่เน้นการทดลองหรือการสืบค้น

ไปศึกษาเนื้อหาความรู้กันค่ะ

กรอบความรู้

ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ลักษณะประชาธิปไตยในศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประชาธิปไตยมาตั้งแต่เริ่มแรก ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะทรงมอบให้พระสงฆ์เป็นใหญ่ในกิจการทั้งปวงเสียอีกลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนามีตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. พระพุทธศาสนามีพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุด พระธรรม คือ คำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง พระวินัยคือ คำสั่งอันเป็นข้อปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นเมื่อรวมกันเรียกว่า พระธรรมวินัย ซึ่งมีความสำคัญขนาดที่พระพุทธเจ้าทรงมอบให้เป็นพระศาสดาแทนพระองค์ ก่อนที่พระองค์จะปรินิพพานเพียงเล็กน้อย

2. มีการกำหนดลักษณะของศาสนาไว้เรียบร้อย ไม่ปล่อยให้เป็นไปตามยถากรรม ลักษณะของพระพุทธศาสนาคือสายกลาง ไม่ซ้ายสุด ไม่ขวาสุด ทางสายกลางนี้เป็นครรลอง อาจปฏิบัติค่อนข้างเคร่งครัดก็ได้ โดยใช้สิทธิในการแสวงหาอดิเรกไปตามที่ทรงอนุญาตไว้ในสมัยต่อมาเรียกแนวกลางๆ ของพระพุทธศาสนาว่า วิภังขวาที คือศาสนาที่กล่าวจำแนกแจกแจง ตามความเป็นจริง บางอย่างกล่าวยืนยันโดยส่วนตัวได้ บางอย่างกล่าวจำแนกแจกแจงเป็นกรณี ๆ ไป

3. พระพุทธศาสนา มีความเสมอภาคภายใต้พระธรรมวินัย บุคคลที่เป็นวรรณะกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทราแต่เดิม รวมทั้งคนวรรณะต่ำกว่านั้น เช่นพวกจัณฑาล พวกปุกกุสะคนเก็บขยะ และพวกทาส เมื่อเข้ามาอุปสมบทในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องแล้ว มีความเท่าเทียมกัน คือปฏิบัติตามสิกขาบทเท่ากัน และเคารพกันตามลำดับอาวุโส คือผู้อุปสมบทภายหลังเคารพผู้อุปสมบทก่อน

4. พระภิกษุในพระพุทธศาสนา มีสิทธิ เสรีภาพภายใต้พระธรรมวินัย เช่นในฐานะภิกษุเจ้าถิ่น จะมีสิทธิได้รับของแจกก่อนภิกษุอาคันตุกะ ภิกษุที่จำพรรษาอยู่ด้วยกันมีสิทธิได้รับของแจกตามลำดับพรรษา มีสิทธิรับภริณี และได้รับอานิสงส์ภริณีในการแสวงหาจีวรตลอด 4 เดือนฤดูหนาว เท่าเทียมกัน นอกจากนั้นยังมีเสรีภาพที่จะเดินทางไปไหนมาไหนได้ จะอยู่จำพรรษาวัดใดก็ได้เลือกปฏิบัติกรรมฐานข้อใด ถือธุดงค์วัดข้อใดก็ได้ทั้งสิ้น

5. มีการแบ่งอำนาจ พระเถระผู้ใหญ่ทำหน้าที่บริหารปกครองหมู่คณะ การบัญญัติพระวินัย พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเอง เช่นมีภิกษุผู้ทำผิดมาสอบสวนแล้วจึงทรงบัญญัติพระวินัย ส่วนการตัดสินคดีตามพระวินัยทรงบัญญัติแล้วเป็นหน้าที่ของพระวินัยกรรมซึ่งเท่ากับศาล

6. พระพุทธศาสนามีหลักเสียงข้างมาก คือ ใช้เสียงข้างมาก เป็นเกณฑ์ตัดสิน เรียกว่า วิธิเยภยยสิกา การตัดสินโดยใช้เสียงข้างมาก ฝ่ายใดได้รับเสียงข้างมากสนับสนุน ฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายชนะคดี

หลักประชาธิปไตยในการที่พระพุทธเจ้าทรงมอบความเป็นใหญ่แก่สงฆ์

การมอบความเป็นใหญ่แก่สงฆ์มีลักษณะตรงกับหลักประชาธิปไตยหลายประการ ส่วนมากเป็นเรื่องสังฆกรรม คือการประชุมกันทำกิจสงฆ์อย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จ การทำสังฆกรรมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ประการ ถ้าทำผิดพลาดประการใดประการหนึ่ง จะทำให้สังฆกรรมนั้นเสียไปใช้ไม่ได้ ไม่มีผล คือเป็นโมฆะ ส่วนสำคัญ 5 ประการมีดังนี้ คือ

1. จำนวนสงฆ์อย่างต่ำที่เข้าประชุม การกำหนดจำนวนสงฆ์ผู้เข้าประชุมอย่างต่ำว่าจะทำสังฆกรรมอย่างใดได้บ้างมี 5 ประเภท คือ

1.1 ภิกษุ 4 รูปเข้าประชุม เรียกว่า *สงฆ์จตุรวรรค* สามารถทำสังฆกรรมได้เกือบทุกชนิด เว้นแต่ การอุปสมบทหรือการบวชพระ การปวารณาหรือ พิธีกรรมในวันออกพรรษาที่ทรงอนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนกันและกัน และการสวดอัฏฐาน หรือการเพิกถอนอาบัติหนักของภิกษุบางรูป

1.2 ภิกษุ 5 รูป เข้าประชุม เรียกว่า *สงฆ์ปัญจวรรค* สามารถทำสังฆกรรมที่สงฆ์จตุรวรรค ทำได้ทั้งหมด และยังเพิ่มการปวารณา การอุปสมบทในชนบทชายแดนได้อีกด้วย

1.3 ภิกษุ 10 รูป เข้าประชุม เรียกว่า *สงฆ์สวรรค* สามารถทำสังฆกรรมที่สงฆ์ปัญจวรรคทำได้ทั้งหมด และยังเพิ่มการอุปสมบทในมัชฌิมนคร คือ ในภาคกลางของอินเดียได้อีกด้วย

1.4 ภิกษุ 20 รูปเข้าประชุม เรียกว่า *สงฆ์วิสตี้วรรค* สามารถทำสังฆกรรมได้ทุกชนิด รวมทั้งสวดอัฏฐาน เพิกถอนอาบัติหนักด้วย

1.5 ภิกษุกว่า 20 รูปเข้าประชุม เรียกว่า *อติเรกวิสตี้วรรค* สามารถทำสังฆกรรมได้ทุกชนิด สำหรับประเทศไทย นิยมนิมนต์ภิกษุเข้าประชุมให้เกินจำนวนอย่างต่ำของการทำสังฆกรรมนั้น ๆ เสมอ เพื่อให้ถูกต้องอย่างไม่มีโอกาสผิดพลาดในเรื่องจำนวนสงฆ์

2. สถานที่ประชุมของสงฆ์เพื่อทำสังฆกรรม เรียกว่า สีม่า แปลว่า เขตแดน สีม่า หมายถึง พื้นดิน ไม่ใช่อาคาร อาคารจะสร้างเป็นรูปทรงอย่างไรหรือไม่มีอาคารเลยก็ได้ สีม่ามี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ พัทธสีมา สีม่าที่ผูกแล้ว และอพัทธสีมา สีม่าที่ไม่ต้องผูก พัทธสีมามีหลายชนิด จะกล่าวเฉพาะ วิสุกคามสีมา แปลว่าสีมาในหมู่บ้าน ซึ่งแยกออกต่างหากจากอาณาเขตของประเทศ การขอ วิสุกคามสีมาต้องขอจากประมุขของรัฐ

ในประเทศไทยขอพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในประเทศมาเลเซีย ขอพระราชทานจากพระราชาธิบดีแห่งมาเลเซีย ในประเทศสหรัฐอเมริกา ขอจากผู้ว่าการมลรัฐที่วัด ตั้งอยู่ ไม่ใช่ขอจากประธานาธิบดี เพราะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อขอแล้วต้องทำพิธีถอนสีมาใน บริเวณนั้น ซึ่งอาจเคยเป็นวัด ผูกพัทธสีมาแล้วในสมัยโบราณก็ได้ แล้วทำพิธีผูกพัทธสีมา สีม่าซึ่งทำ สังฆกรรมผูกแล้วนี้จะคงอยู่ตลอดไปจนกว่าโลกนี้จะแตกสลาย กลายเป็นธาตุคือสมิธ ยกเว้น จะทำพิธี ถอนสีมาเสีย

3. การประกาศเรื่องที่ประชุม และการประกาศขอความเห็นชอบ สงฆ์จะประชุมกันทำสังฆ กรรมเรื่องอะไรก็ตาม จะต้องมีการประกาศเรื่องนั้นให้สงฆ์ทราบ ผู้ประกาศมีรูปเดียวหรือ 2 รูป ก็ได้ เรียกว่า พระคู่สวดหรือพระกรรมวาจาจารย์ เมื่อประกาศให้ทราบแล้ว ยังมีการประกาศขอความเห็นชอบจากสงฆ์อีก ถ้าเป็นเรื่องไม่สำคัญนัก มีการประกาศให้ทราบ 1 ครั้ง และประกาศขอความเห็นชอบอีก 1 ครั้งเรียกว่า ญัตติทุติยกรรม เช่น การประกาศมอบผ้ากฐินแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง การ แต่งตั้งภิกษุเป็นเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ต่างๆ ถ้าเป็นเรื่องสำคัญมาก มีการประกาศให้ทราบ 1 ครั้ง และ ประกาศขอความเห็นอีก 3 ครั้ง รวมเป็น 4 ครั้ง เรียกว่า ญัตติจตุตถกรรม เช่นการให้อุปสมบท การ ลงโทษภิกษุผู้ประพฤติมิชอบ 7 อย่าง มีตัชชนียกรรม (การดำหนิโทษ) เป็นต้น การยกโทษเมื่อภิกษุ นั้นประพฤติดนติแล้วและการแต่งตั้งภิกษุให้เป็นผู้สอนภิกษุณี เป็นต้น

4. สิทธิของภิกษุผู้เข้าประชุม ภิกษุผู้เข้าร่วมประชุมทำสังฆกรรมทุกรูปมีสิทธิแสดงความคิดเห็นทั้งในทางเห็นด้วยและในทางคัดค้าน ตามปกติเมื่อภิกษุผู้ประกาศ หรือพระคู่สวดถามความคิดเห็นของที่ประชุม ถ้าเห็นด้วย ให้ใช้วิธีนี้ ถ้าไม่เห็นด้วยให้คัดค้านขึ้น จะต้องมีการทำความเข้าใจ กันจนกว่าจะยอมเห็นด้วย ถ้าภิกษุผู้คัดค้าน ยังคงยืนกรานไม่เห็นด้วย การทำสังฆกรรมนั้น ๆ เช่น การอุปสมบท หรือการมอบผ้ากฐินย่อมไม่สมบูรณ์ จึงเห็นได้ว่า มติของที่ประชุมต้องเป็นเอกฉันท์คือ เห็นพร้อมกันทุกรูป

5. มติที่ประชุม การทำสังฆกรรมทั้งหมด มติของที่ประชุมต้องเป็นเอกฉันท์ คือ เป็นที่ยอมรับของภิกษุทุกรูป ทั้งนี้เพราะในสังฆมณฑลนั้น ภิกษุทั้งหลายต้องอยู่ร่วมกัน มีความไว้น้ำใจเชื่อใจกัน กล่าวคือมีศีลและมีความเห็นเหมือน ๆ กัน จึงจะมีความสามัคคี สืบต่อพระพุทธศาสนาได้อย่างถาวร แต่ในบางกรณี เมื่อภิกษุมีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองฝ่ายและมีจำนวนมากด้วยกันต้องหาวิธีระงับ โดยวิธีจับฉลาก หรือการลงคะแนนเพื่อดูว่าฝ่ายไหนได้เสียงข้างมาก ก็ตัดสินใจไปตามเสียงข้างมากนั้น วิธีนี้เรียกว่า *เยภุยยสิกา* การถือเสียงข้างมากเป็นประเพณี ตามหลักประชาธิปไตยทั่วไป ซึ่งแสดงว่า มติที่ประชุมไม่ได้ใช้มติเอกฉันท์เสมอไป

ลักษณะอื่น ๆ ที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

1. พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุศึกษาพระพุทธศาสนาด้วยภาษาใด ๆ ก็ได้ คือศึกษาด้วยภาษาที่ตนเองรู้ดีที่สุด ไม่ให้ผูกขาดศึกษาด้วยภาษาเดียว เหมือนศาสนาพราหมณ์ที่ต้องศึกษาด้วยภาษาสันสกฤตเพียงภาษาเดียว แต่การที่คณะสงฆ์ไทยใช้ภาษาบาลีเป็นหลัก ก็เพื่อสอบทานความถูกต้องในกรณีที่มีความสงสัยเท่านั้น ส่วนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะใช้ภาษาท้องถิ่นใด ๆ ก็ได้
2. พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสงฆ์ปฏิบัติคล้อยตามกฎหมายของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ การปฏิบัติใด ๆ ที่ไม่มีห้ามไว้ในศีลของภิกษุแต่ผิดกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ภิกษุก็กระทำได้ ข้อนี้ทำให้ภิกษุสามารถอยู่ได้ในทุกประเทศโดยไม่มีขัดแย้งกับรัฐบาล และประชาชนของประเทศนั้น ๆ
3. ก่อนปรินิพพาน พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้ว่า ถ้าสงฆ์ปรารภจะถอนสิกขาบทเล็กน้อย (คือ เลิกศีลข้อเล็กน้อย) เสียก็ได้ พระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทตกลงกันไม่ได้ว่า ข้อใดเป็นสิกขาบทเล็กน้อย จึงมีมติไม่ให้ถอนสิกขาบทใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนพระสงฆ์ฝ่ายมหายานมีมติให้ถอนสิกขาบทที่เห็นว่าเล็กน้อยได้ เมื่อกาลเวลาล่วงไปก็ยิ่งถอนมากขึ้นทุกที การปฏิบัติระหว่างพระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทกับฝ่ายมหายานจึงแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดแสดงลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

ลักษณะประชาธิปไตย
ในพระพุทธศาสนา

กิจกรรมที่ 2 เรื่อง ประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง อ่านกรณีตัวอย่างที่ยกมาให้ แล้วอธิบายว่าเป็นลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนาหรือไม่เพราะเหตุใด

หลวงพี่โหน่งบอกหลวงพี่เท่งว่าวันนี้ตนจะไม่ลงอุโบสถทำสังฆกรรม เพราะเพลียจากการเดินบิณฑบาตในตอนเช้า

ที่ประชุมคณะสงฆ์วัดดอนศรีสะอาด มีมติเป็นเอกฉันท์ให้หลวงพ่อดองได้รับผ้ากฐินในงานทอดกฐินประจำปี 2559

พระภิกษุสงฆ์ที่มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมในการเตรียมงานประจำปีของวัด จะต้องเป็นพระที่มีพรรษาเกินกว่า 10 ปีเท่านั้น พระที่บวชใหม่หรือมีพรรษาน้อยไม่มีสิทธิ์เข้าประชุมในครั้งนี้

เมื่อเกิดความเห็นแตกเป็นสองฝ่ายในคณะสงฆ์ จะมีการตัดสินโดยถือเอาเสียงข้างมากเป็นข้อยุติที่เรียกว่า “ เยภุยยสิกา ”

พระภิกษุสงฆ์มีความเท่าเทียมกันและต้องเคารพกันตามล าดับอาวุโส คือ ถือตามล าดับการอุปสมบทก่อนหลังและไม่ถือว่ามีอายุมากกว่าคนชั้นใด

2

หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักการวิทยาศาสตร์

หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์มีทั้งส่วนสอดคล้องกันและส่วนที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

1. ความสอดคล้องกัน

1.1 ในด้านความเชื่อ วิทยาศาสตร์ถือหลักว่าก่อนจะเชื่ออะไรนั้นจะต้องมีการพิสูจน์ให้เห็นจริงได้เสียก่อน วิทยาศาสตร์เชื่อในเหตุผล ไม่เชื่ออะไรลอย ๆ และต้องการหลักฐานมายืนยัน วิทยาศาสตร์ไม่อาศัยศรัทธาแต่อาศัยเหตุผล เชื่อการทดลองว่าให้ความจริงแก่เราได้ แต่ไม่เชื่อการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะทุกอย่างดำเนินอย่างมีกฎเกณฑ์ มีเหตุผล และวิทยาศาสตร์อาศัยปัญญาและเหตุผลที่ตัดสินความจริง

พระพุทธศาสนาก็มีหลักความเชื่อเช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์ ดังหลักคำสอนที่ปรากฏในการلامสูตร พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า การจะเชื่ออะไรแก่ไหนนั้นจะต้องทดลองพิสูจน์ด้วยตนเอง โดยอาศัยสติ ปัญญาและเหตุผล แต่อย่างเชื่อโดยวิธีดังต่อไปนี้ คือ

- (1) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะการฟังตามกันมา
- (2) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะการถือสืบ ๆ กันมา
- (3) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะการเล่าลือ
- (4) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะการอ้างคัมภีร์
- (5) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะนึกคิดเอาเอง
- (6) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะการคาดคะเนเอา
- (7) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะการตรikirตรอง
- (8) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะตรงกับความเห็นของตน
- (9) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะรูปลักษณะน่าเชื่อ
- (10) อย่าเพ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะท่านเป็นครูของเรา

และพระองค์ทรงสอนต่อไปว่า เมื่อใดที่เราอาศัยปัญญาทดสอบด้วยตนเองแล้ว เห็นว่าคำสอนใดเป็นคำสอนที่ดีมีคุณประโยชน์แล้วจึงค่อยเชื่อ ทรงสอนมิให้เชื่ออย่างมง่าย แต่เน้นการทดสอบและปฏิบัติ เมื่อทดสอบได้ผลทางปฏิบัติแล้วจึงเชื่อ

พระพุทธศาสนาสอนเรื่องศรัทธาเหมือนกัน แต่ศรัทธามีใช้วิธีสุดท้ายที่จะตัดสินว่าความจริงคืออะไร ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นเพียงเครื่องชักจูงให้คนเข้าไปทดสอบความจริง แต่ตัวที่ตัดสินความจริงคือ “ปัญญา” ในคำสอนเรื่องมรรคมีองค์ 8 อันเป็นหนทางที่จะพามนุษย์ไปสู่

นิพพาน ซึ่งเป็นความจริงอันสูงสุดนั้น ไม่ปรากฏว่ามีศรัทธาอยู่ด้วย ในการสอนหลักธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนนั้น หากใน

หลักธรรมใดมีศรัทธาอยู่จะต้องมีปัญหากำกับอยู่เสมอ เช่น พละ 5 มีศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ในหลักอริยทรัพย์มีศรัทธา ศีล หิริโอตตบัพพะ พาหุสัจจะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น

1.2 ในด้านความรู้ ทั้งวิทยาศาสตร์และพระพุทธศาสนายอมรับความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ “ประสบการณ์” หมายถึง การที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ได้ประสบกับความรู้สึกลึกซึ้งบางอย่างด้วย เช่น รู้สึกดีใจ รู้สึกอยากได้ เป็นต้น วิทยาศาสตร์เริ่มต้นจากประสบการณ์ คือ จากการที่ได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ แล้วเกิดความอยากรู้อยากเห็นก็แสวงหาคำอธิบาย วิทยาศาสตร์จะไม่เชื่อหรือยึดถืออะไรล่วงหน้าอย่างตายตัว แต่จะอาศัยการทดสอบด้วยประสบการณ์สืบสาวไปเรื่อย ๆ จะไม่อ้างอิงถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์และการทดลอง

พระพุทธองค์ก็ทรงเริ่มคิดจากประสบการณ์ คือ ประสบการณ์ที่ได้เห็นความเจ็บ ความแก่ ความตาย และที่สำคัญที่สุดคือ ความทุกข์ พระองค์มีพระประสงค์ที่จะค้นหาสาเหตุของทุกข์ ในการค้นหานี้พระองค์มิได้เชื่ออะไรล่วงหน้าอย่างตายตัว ไม่ทรงเชื่อว่ามีพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ที่จะให้คำตอบได้ แต่ได้ทรงทดลองโดยอาศัยประสบการณ์ของพระองค์เอง ดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์มีส่วนหนึ่งที่ต่างกันเพียงเล็กน้อยในเรื่องนี้ คือ วิทยาศาสตร์เน้นความสนใจกับปัญหาที่เกิดจากประสบการณ์ด้านประสาทสัมผัส (ตา หู จมูก ลิ้น กาย) ส่วนพระพุทธศาสนาเน้นความสนใจกับปัญหาที่เกิดจากประสบการณ์ทางจิตใจ

2. ความแตกต่าง

2.1 มุ่งเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

– วิทยาศาสตร์มุ่งเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ต้องการรู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุอะไรเป็นผลที่ตามมา เช่น เมื่อเกิดฟ้าผ่าขึ้น ต้องรู้ว่าอะไรคือสาเหตุของฟ้าผ่า และผลที่ตามมาหลังจากฟ้าผ่าแล้วจะเป็นอย่างไร

– พระพุทธศาสนาก็มุ่งเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่นเดียวกัน แต่ต่างตรงที่พระพุทธศาสนาเน้นเป็นพิเศษเกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์มากกว่ากฎเกี่ยวกับสิ่งที่ไร้ชีวิต จุดหมายปลายทางของพระพุทธศาสนา คือสอนให้คนเป็นคนดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้น

2.2 ต้องการเรียนกฎธรรมชาติ

- วิทยาศาสตร์ต้องการเรียนรู้กฎธรรมชาติและหาทางควบคุมธรรมชาติหรือเอาชนะธรรมชาติ พุทธอีกนัยหนึ่ง วิทยาศาสตร์เน้นการควบคุมธรรมชาติภายนอก
- แต่พระพุทธศาสนาสอนให้คนควบคุมภายในจิตใจตัวเอง ลำดับแต่ความสามารถที่ควบคุมธรรมชาติได้ ไม่อาจทำให้ความสงบสุขเกิดขึ้นในโลกมนุษย์ มนุษย์ต้องรู้จักควบคุมตัวเองให้มีจิตใจดีงามด้วย สันติสุขที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้

วิทยาศาสตร์มุ่งปรับธรรมชาติ แต่พระพุทธศาสนามุ่งปรับจิตใจคน

2.3 ยอมรับโลกแห่งสสาร

- วิทยาศาสตร์ยอมรับโลกแห่งสสารที่รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ว่ามีจริง โลกที่อยู่พ้นจากนั้น วิทยาศาสตร์ไม่ยอมรับ (ซึ่งความจริงวิทยาศาสตร์มิได้ปฏิเสธ เพียงแต่ยังไม่ยอมรับ เพราะวิทยาศาสตร์เชื่อว่าประสาทสัมผัสเป็นเครื่องมือสุดท้ายที่จะตัดสินความจริง
- ส่วนพระพุทธศาสนาเชื่อว่าสัจธรรมสูงสุด (นิพพาน) ซึ่งเป็นสภาวะที่ประสาทสัมผัสของมนุษย์ปุถุชนที่เต็มไปด้วยกิเลสตัณหาไม่สามารถจะรับรู้ได้ พระพุทธศาสนาแบ่งสิ่งที่มีอยู่จริงสองพวกใหญ่ ๆ คือ “สังขตธรรม” (สิ่งที่ปัจจัยปรุงแต่ง) และ “อสังขตธรรม” (สิ่งที่ปัจจัยมิได้ปรุงแต่ง) คือ นิพพาน

วิทยาศาสตร์ยอมรับว่าสังขตธรรมนั้นมีจริง แต่นั่งขตธรรมอยู่เหนือการรับรู้ของวิทยาศาสตร์

ส่วนสัจธรรมของพระพุทธศาสนานั้น มีทั้งที่สามารถแสดงให้ประจักษ์เป็นสาธารณะได้ และไม่สามารถแสดงให้ประจักษ์เป็นสาธารณะ แต่แสดงโดยการประจักษ์ใจตนเองได้ (หมายถึง มีทั้งที่เราสามารถรับรู้ด้วยตาและรับรู้ด้วยใจ) ความจริงระดับต้น ๆ และรับกลาง ใคร ๆ ก็อาจเข้าใจและเห็นจริงได้ เช่น คนที่โลภมาก ๆ อิจฉาริษยาเขามาก ๆ ไม่มีความสุขแห่งจิตใจอย่างไบบ้าง คนที่มีเมตตาไม่ปรารถนาร้ายต่อใคร ๆ มีความสุขไม่มีเวรไม่มีภัยอย่างไบบ้าง ความจริงเหล่านี้ล้วนสามารถแสดงให้ประจักษ์ได้ชี้ให้ดูตัวอย่างได้ แต่ปรมัตถธรรมอันสูงสุดนั้นผู้ที่ได้พบแล้วยากจะอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ เป็นสภาวะที่ผู้รู้เองเห็นจะพึงประจักษ์เฉพาะตัว

2.4 มุ่งความจริงมาตีแผ่ วิทยาศาสตร์นั้นมิได้สนใจเรื่องศีลธรรมเรื่องความดีความชั่ว สนใจเพียงค้นเอาความจริงมาตีแผ่ให้ประจักษ์เพียงอย่างเดียว เช่น วิทยาศาสตร์ค้นพบเรื่องการระเบิด แต่ควรระเบิดอะไร ไม่ควรระเบิดอะไร ไม่อยู่ในขอบข่ายวิทยาศาสตร์ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์จึงมีทั้งคุณอนันต์และโทษมหันต์

ส่วนคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นเน้นเรื่องศีลธรรม ความดีความชั่ว มุ่งให้มนุษย์มีความสุขเป็นลำดับขั้นไปเรื่อย ๆ จนถึงความสงบสุขอันสูงสุด คือ นิพพาน

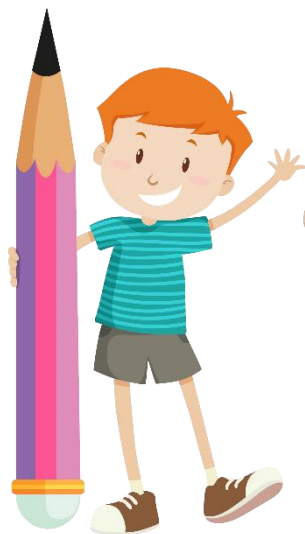

กิจกรรมที่ 3

เรื่อง เปรียบเทียบหลักการของพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเปรียบเทียบหลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ ในส่วนที่มีความสอดคล้อง และในส่วนที่มีความแตกต่าง

ด้านความสอดคล้อง	หลักการของพระพุทธศาสนา	หลักวิทยาศาสตร์
1) ด้านความเชื่อ		
2) ด้านความรู้		

ด้านความแตกต่าง	หลักการของพระพุทธศาสนา	หลักวิทยาศาสตร์
1) มุ่งเข้าใจ ปรากฏการณ์ ธรรมชาติ		
2) ต้องการรู้ กฎธรรมชาติ		
3) การยอมรับโลก แห่งสสาร		
4) มุ่งเอาความจริง มาตีแผ่		

มีกิจกรรมที่ 4 ต่อนะครับ

กิจกรรมที่ 4

เรื่อง การติดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาและการคิดแบบวิทยาศาสตร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ในหัวข้อที่กำหนด

1. การคิดของพระพุทธเจ้าวิธีใดที่มีความสอดคล้องกับกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์

จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง

2. นักเรียนคิดว่า วิธีคิดทางพระพุทธศาสนาวิธีใดที่สามารถนำไปใช้ในการคิดในขั้นตอนต่างๆ

ของวิธีการทางวิทยาศาสตร์บ้าง จงอธิบาย พร้อมยกตัวอย่าง

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง ประวัติความสำคัญของพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย × ข้อที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. การกระทำใด จัดว่าเป็นลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

- ก. พระสงฆ์ในแต่ละวัดนั้นจะทำวัตรเช้าเย็นทุกวัน
- ข. การทำพิธีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานั้นมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ
- ค. การทำพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์จะต้องมีจำนวนครบ 9 รูป
- ง. การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้มาอุปสมบทนั้นพระสงฆ์ทั้งปวงต้องลงมติเห็นด้วยเป็นเอกฉันท์

2. หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในกาลามสูตรนั้นเกี่ยวกับเรื่องใด

- ก. การรู้จักคาดการณ์อย่างถูกต้อง
- ข. การอ้างอิงตำราหรือพระคัมภีร์ของนักปราชญ์นั้นสามารถกระทำได้
- ค. การเชื่ออะไรนั้นจะต้องพิสูจน์ด้วยตนเอง โดยอาศัยสติปัญญาและเหตุผล
- ง. การพิจารณาความเห็นของผู้อื่นว่าถูกต้องหรือไม่นั้น จะต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นของเราด้วย

3. การที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปศึกษาวิชาความรู้จากสำนักต่าง ๆ นั้น สอดคล้องกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในขั้นใด

- ก. เห็นปัญหา
- ข. รวบรวมข้อมูล
- ค. ตั้งคำตอบชั่วคราว
- ง. อธิบายคำตอบเป็นทฤษฎี

4. กระบวนการคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาที่คล้ายกับกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ คือวิธีคิดข้อใด

- ก. วิธีคิดแบบอริยสัจ
- ข. วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา
- ค. วิธีคิดแบบแยกองค์ประกอบ
- ง. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

5. ข้อความที่กล่าวว่า “ภิกษุทุกรูปมีสิทธิในการเข้าประชุม ภิกษุทุกรูปมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ทั้งในทางคัดค้านและในทางเห็นด้วย” สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยในข้อใด

- ก. สิทธิในการคัดค้าน
- ข. สิทธิเสรีภาพในการประชุม
- ค. สิทธิของพระสงฆ์เท่าเทียมกัน
- ง. สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

6. ข้อใดเป็นการฝึกฝนตนเองให้สูงขึ้นตามลำดับ จากระดับต่ำไปหาระดับสูง

- ก. ระดับอานธพาลปุถุชน ระดับพาลปุถุชน ระดับกัลยาณปุถุชน ระดับอริยบุคคล
- ข. ระดับอานธพาลปุถุชน ระดับกัลยาณปุถุชน ระดับพาลปุถุชน ระดับอริยบุคคล
- ค. ระดับพาลปุถุชน ระดับอานธพาลปุถุชน ระดับกัลยาณปุถุชน ระดับอริยบุคคล
- ง. ระดับพาลปุถุชน ระดับอานธพาลปุถุชน ระดับอริยบุคคล ระดับกัลยาณปุถุชน

7. การฝึกฝนตนเองในระดับกัลยาณปุถุชน จะต้องมียุทธธรรมในข้อใดเกือบสมบูรณ์จนถึงขั้นสมบูรณ์

- ก. ศีล 5
- ข. กุศลมูล 5
- ค. ศีล 5 ธรรม 5
- ง. อริยสัจ 4 ขั้น 5

8. เป้าหมายของการฝึกฝนตนเองของมนุษย์มุ่งสู่อิสรภาพ คือ การหลุดพ้นจากการครอบงำของเรื่องใด

- ก. ทุกข์
- ข. กิเลส
- ค. โลก โกรธ หลง
- ง. ความชั่วทางกาย วาจา ใจ

9. พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ มีความสอดคล้องกับด้านความเชื่ออย่างไร

- ก. ไม่ควรเชื่อสิ่งใดจากเอกสาร
- ข. ควรเชื่อในสิ่งที่ปรากฏชัดเจน
- ค. กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ความจริง
- ง. ก่อนจะเชื่ออะไรจะต้องมีการพิสูจน์

10 . ข้อใดจัดเป็นความแตกต่างกันระหว่างหลักการของพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์

- ก. วิทยาศาสตร์มุ่งเข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พระพุทธศาสนานับพิเศษเกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์มากกว่ากฎเกี่ยวกับสิ่งที่ไร้ชีวิต
- ข. วิทยาศาสตร์เน้นการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของโลก พระพุทธศาสนาเน้นการควบคุมธรรมชาติของมนุษย์
- ค. วิทยาศาสตร์ยอมรับโลกแห่งสสารที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ว่ามีจริง พระพุทธศาสนายอมรับเฉพาะ เรื่องจิตใจ
- ง. วิทยาศาสตร์มุ่งการทดลองหาความจริงจากวัตถุ พระพุทธศาสนาไม่เน้นการทดลองหรือการสืบค้น

บรรณานุกรม

दनัย ไชยโยธา และศิริพร ดาบเพชร. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.

กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2555.

ธีระ นุชเปี่ยม และคณะ. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพมหานคร : แม็ค , 2553.

พงษ์ศักดิ์ ปัญญาดี. การสร้างชุดการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. : อุดรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ

อุดรดิตถ์, 2550.

ไพฑูรย์ มีสกุล และทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.

กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช , 2553.

วงเดือน นาราัจจ์ และชมพูนุท นาศิริก. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ ชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาคุณภาพวิชาการ , 2556

วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และคณะ.แบบวัดและบันทึกผลการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.

กรุงเทพมหานคร :อักษรเจริญทัศน์ , 2556

ศึกษาธิการ,กระทรวง. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.

สุวิทย์ มูล คำ และอรทัย มูลคำ. 19 วิธีจัดการเรียนรู้:เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. พิมพ์ครั้งที่ 8.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2552.

ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
เฉลย	ง	ค	ข	ก	ง	ก	ค	ค	ง	ก

เฉลยกิจกรรมที่ 1 เรื่อง ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดแสดงลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

แนวการตอบ

เฉลยกิจกรรมที่ 2 เรื่อง ประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง อ่านกรณีตัวอย่างที่ยกมาให้ แล้วอธิบายว่าเป็นลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนาหรือไม่เพราะเหตุใด

หลวงพี่โหน่งบอกหลวงพี่เท่งว่าวันนี้ตนจะไม่ลงอุโบสถทำสังฆกรรม เพราะเพลียจากการเดินบิณฑบาตในตอนเช้า

ไม่ถือว่าเป็นประชาธิปไตย เพราะการลง อุโบสถทำสังฆกรรมถือเป็นกิจกรรมที่พระสงฆ์ ทุกรูปจะต้องถือเป็นเรื่องสำคัญ

ที่ประชุมคณะสงฆ์วัดดอนศรีสะอาด มีมติเป็นเอกฉันท์ให้หลวงพ่อดองได้รับผ้ากฐิน ในงานทอดกฐินประจำปี 2559

ถือว่าเป็นประชาธิปไตย

พระภิกษุสงฆ์ที่มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมในการเตรียมงานประจำปีของวัด จะต้องเป็นพระที่มีพรรษาเกินกว่า 10 ปีเท่านั้น พระที่บวชใหม่หรือมีพรรษาน้อยไม่มีสิทธิ์เข้าประชุมในครั้งนี้

ถือว่าเป็นประชาธิปไตย

เมื่อเกิดความเห็นแตกเป็นสองฝ่ายในคณะสงฆ์ จะมีการตัดสินโดยถือเอาเสียงข้างมากเป็นข้อยุติที่เรียกว่า “ เยฎฺยสิกา ”

ไม่ถือว่าเป็นประชาธิปไตย เพราะพระภิกษุทุกรูปมีสิทธิ์เข้าร่วมประชุม และมีสิทธิเสรีภาพใน การแสดงความคิดเห็นทั้งที่เห็นด้วยและคัดค้าน

พระภิกษุสงฆ์มีความเท่าเทียมกันและต้องเคารพกันตามลำดับอาวุโส คือ ถือตามลำดับการอุปสมบทก่อนหลังและไม่ถือว่ามีอายุมากกว่า

ถือว่าเป็นประชาธิปไตย

เฉลยกิจกรรมที่ 3

เรื่อง เปรียบเทียบหลักการของพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเปรียบเทียบหลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ ในส่วนที่มีความสอดคล้อง และในส่วนที่มีความแตกต่าง

ด้านความ สอดคล้อง	หลักการของพระพุทธศาสนา	หลักวิทยาศาสตร์
1) ด้านความเชื่อ	<ul style="list-style-type: none"> - มีคำสอนว่า จะเชื่ออะไร แค่ไหนจะต้องพิสูจน์ด้วยตนเองโดยอาศัยสติ ปัญญา และเหตุผล - สอนเรื่องศรัทธา เพื่อเป็นเครื่องจูงใจ ให้คนเข้าไปทดสอบความจริง หลักธรรมศรัทธาจะต้องมีปัญญากำกับ 	<p>จะเชื่ออะไรต้องมีการพิสูจน์เชื่อในเหตุผล</p>
2) ด้านความรู้	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ได้ประสบการณ์รู้สึกนึกคิดบางอย่างด้วย เช่น รู้สึกดีใจ รู้สึกเสียใจ ประสบการณ์จากความทุกข์ 	<p>ยอมรับความรู้ที่เริ่มต้นจากประสบการณ์ที่ได้พบเห็นสิ่งต่างๆ แล้วอยากรู้และแสวงหาคำอธิบาย มีการทดสอบประสบการณ์และการทดลอง</p>

ด้านความแตกต่าง	หลักการของพระพุทธศาสนา	หลักวิทยาศาสตร์
1) มุ่งเข้าใจ ปรากฏการณ์ ธรรมชาติ	มุ่งสอนให้เป็นคนดี หรือเป็น คนโดยสมบูรณ์ เป็นวิถีชีวิตของ มนุษย์มากกว่ากฎเกี่ยวกับสิ่งไร ชีวิต	ต้องการรู้ว่า อะไรเป็นสาเหตุ อะไรเป็นผลที่ตามมา
2) ต้องการรู้กฎ ธรรมชาติ	เน้นให้คนควบคุมภายในจิตใจ ตัวเองให้มีจิตใจดีงาม สันติสุขที่ แท้จริงจึงจะเกิดขึ้น	เน้นการควบคุมธรรมชาติ ภายนอกมุ่งปรับธรรมชาติ
3) การยอมรับโลก แห่งสาร	สัจธรรมสูงสุด (นิพพาน) เป็นสภาวะที่ประสาทสัมผัสของ มนุษย์ปุถุชนที่เต็มไปด้วยกิเลส ค้นหา ไม่สามารถจะรับรู้ได้	ยอมรับโลกแห่งสารที่รับรู้ ด้วยประสาทสัมผัสที่ 5 ว่ามีจริง โลกที่พัน จากนั้นวิทยาศาสตร์ไม่ ยอมรับ
4) มุ่งเอาความจริง มาตีแผ่	เน้นเรื่องศีลธรรม ความดี ความชั่ว มุ่งให้มนุษย์มีความสุข เป็นลำดับขั้นเรื่อย ๆ จนถึงความ สงบสุขอันสูงสุด คือ นิพพาน	สนใจเพียงค้นความจริงมาตี แผ่ให้ ประจักษ์ ไม่สนใจเรื่อง ศีลธรรม ความดี ความชั่ว

เฉลยกิจกรรมที่ 4

เรื่อง การคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาและการคิดแบบวิทยาศาสตร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ในหัวข้อที่กำหนด

1. การคิดของพระพุทธเจ้าวิธีใดที่มีความสอดคล้องกับกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง
 - การคิดแบบอริยสัจ คือ คิดตามเหตุผล สืบสาวหาเหตุแล้วแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ สอดคล้องกับขั้นตอนของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น
 - ขั้นที่ 1 ตั้งปัญหา/กำหนดปัญหาทรงเห็นว่าทุกข์เป็นปัญหา จะต้องหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหา
 - ขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐาน/ตั้งคำตอบชั่วคราว ทรงตั้งคำตอบชั่วคราว เจ้าลัทธิสำนักต่าง ๆ อาจให้คำตอบได้
 - ขั้นที่ 3 รวบรวมข้อมูล ทรงรวบรวมข้อมูล เสด็จไปตามสำนักต่าง ๆ ลองทรมานกายอดอาหารตามลัทธิสำนักต่าง ๆ
 - ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล ทรงวิเคราะห์ข้อมูลในการใช้พระวรกายในการบำเพ็ญเพียรทางกาย โดยใช้พระวรกายของพระองค์ เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ควบคู่กันไป แสดงถึงคำสอนของสำนักต่าง ๆ มิใช่คำตอบที่ถูกต้อง
 - ขั้นที่ 5 ตรวจสอบสมมติฐาน ถ้าคำตอบชั่วคราวนั้นถูก ก็รับเป็นคำอธิบายหรือเป็นทฤษฎีไว้ จนกว่าจะมีข้อมูลใหม่มาหักล้าง ถ้าคำตอบชั่วคราวนั้นผิด ก็ปรับปรุงหาคำตอบใหม่ เมื่อพระองค์ทรงเห็นว่า คำตอบชั่วคราวที่ตั้งไว้นั้นผิด พระองค์ก็เปลี่ยนแปลงวิธีการโดยหันมาทดลองการบำเพ็ญเพียรทางจิตแทน จนประสบความสำเร็จ ได้ตรัสรู้ ความจริงอันเป็นคำตอบที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาเรื่อง ความทุกข์
 - ขั้นที่ 6 ขั้นสรุป นำคำอธิบายในขั้นที่ 5 ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ทรงนำคำตอบที่ได้ไปเผยแพร่แก่ชาวโลก เพื่อแก้ปัญหาเรื่อง ความทุกข์ ให้แก่มวลมนุษย

2. นักเรียนคิดว่า วิธีคิดทางพระพุทธศาสนาวิธีใดที่สามารถนำไปใช้ในการคิดในขั้นตอนต่างๆ ของวิธีการทางวิทยาศาสตร์บ้าง จงอธิบาย พร้อมยกตัวอย่าง

ตอบตามความคิดของนักเรียน เช่น

- วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ นำไปใช้ในขั้นที่ 1 คือ ตั้งปัญหาหรือกำหนดปัญหา
- วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ นำไปใช้ในขั้นที่ 2 คือ การตั้งสมมุติฐาน/ตั้งคำตอบ

ชั่วคราว และในขั้นที่ 3

รวบรวมข้อมูล และในขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล

- วิธีคิดเชื่อมโยงหลักการและความมุ่งหมาย นำไปใช้ในขั้นที่ 2 คือ การตั้งสมมุติฐาน/ตั้งคำตอบชั่วคราว

- วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก นำไปใช้ในขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 5

ตรวจสอบสมมุติฐาน และในขั้นที่ 6 ขั้นสรุป

- วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม นำไปใช้ในขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล
- วิธีคิดแบบปลูกเร้าคุณธรรม นำไปใช้ในขั้นที่ 1 คือ ตั้งปัญหาหรือกำหนดปัญหา
- วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในปัจจุบัน นำไปใช้ในขั้นที่ 3 รวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 4 วิเคราะห์

ข้อมูล ขั้นที่ 5 ตรวจสอบสมมุติฐาน และในขั้นที่ 6 ขั้นสรุป

- วิธีคิดแบบวิภาษวาทใช้จำแนกประเด็นและแง่มุมต่าง ๆ สามารถนำไปใช้กับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ขั้นที่ 1-6

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
เฉลย	ง	ค	ข	ก	ง	ก	ค	ค	ง	ก

